

Janina Kurowska

Kaszubi w Kanadzie – wystawa w wejherowskim Muzeum

Acta Cassubiana 10, 324-325

2008

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Janina Kurowska

Kaszubi w Kanadzie – wystawa w wejherowskim Muzeum

W Pałacu Przebendowskich – siedzibie Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej w Wejherowie – otwarto w lipcu 2008 roku wystawę „O Kaszubach w Kanadzie 1858–2008”, przygotowaną z okazji 150-lecia przybycia pierwszych emigrantów kaszubskich do prowincji Ontario w Kanadzie. Przybyszy osiedlano wzdłuż pionierskiego szlaku – drogi Opeongo, na mało urodzajnych terenach, w puszczy, którą sami najpierw musieli wykarczować, żeby otrzymać darmowe działki o powierzchni 100 akrów (40 ha). W 1858 roku na statku „Heinrich” przybyło 16 rodzin, pochodzących głównie z południa Kaszub z miejscowości Lipusz, Parchowo, Kościerzyna i Sierakowice. Spis ludności przeprowadzony w 1861 roku wykazywał już 260 kaszubskich osadników zamieszkających na terenach dzisiejszego powiatu Renfrew.

Historię tych pierwszych rodzin kaszubskich (np. rodziny Szulistów, Etmańskich, Szczypiorów, Maszków i innych) i ich potomków w trzecim–czwartym pokoleniu można było prześledzić na prezentowanej wystawie i nie tylko... Wzrok przyciągały widoki pięknych kanadyjskich krajobrazów, tak bardzo podobnych do naszych rodzimych – kaszubskich, ilustrowana mapa Kanady oraz portrety osadników i fotografie z różnych uroczystości rodzinnych: z wesel, pogrzebów z przełomu XIX i XX wieku. Ekspozycję wzbogacają bardzo ciekawe i różnorodne zabytki, m.in. figurka Matki Boskiej Swarzewskiej z Kaplicy Leśnej w Ośrodku Franciszkańskim Kaszuby w Kanadzie, różaniec franciszkański o. Ignacego Rafała Grzondziela – szczególnie zasłużonego dla zachowania dziedzictwa kulturowego i tożsamości Kaszubów kanadyjskich. Na ekspozycji prezentowane były oryginalne listy prymasa Polski, ks. kard. Stefana Wyszyńskiego, kardynała Karola Wojtyły oraz arcybiskupa Sławoja Leszka Głódzia, skierowane do o. Ignaca. Warto było zwrócić uwagę na dokumenty i pamiątki związane z księdzem Piotrem Biernackim, pierwszym kapłanem wywodzącym się z rodziny kaszubskich emigrantów: świadectwo jego urodzin i chrztu, akt ślubu rodziców z 1884 roku

wystawiony przez parafię Św. Stanisława w kanadyjskim Wilnie, notatnik księdza z 1915 roku i inne archiwalia oraz liczne, różnorodne publikacje poświęcone genealogii, historii osadnictwa kaszubskiego, wydawane w Polsce i w Kanadzie.

Zachwyty budziły przepiękne ikony z symboliką pomorsko-kaszubską: Matka Boska Gdańska, Matka Boska Kaszubska i Krzyż Kaszubski, „napisane” przez Janusza Charczuka, obecnie mieszkańca Toronto, a niegdyś Gdańska, z których dwie zostały ofiarowane przez autora Bazylice Mariackiej w Gdańsku.

Matka Boska Gdańska w aureolę ma wpisana gdańską koronę. Dzieciątko Jezus ubrane jest w mundurek marynarski, jedną rękę trzyma w charakterystycznym geście błogosławieństwa, a w drugiej ręce ma żaglowiec – kogę gdańską z widocznym herbem Gdańska na rufie. W aureoli Pana Jezusa i Matki Boskiej są osadzone ozdobne bursztyny, pochodzące ze złóż znad Bałtyku.

Idea namalowania Matki Boskiej Kaszubskiej zrodziła się – jak wspomina artysta – „pewnego dnia, kiedy będąc w Combermere, rozmyślałem o tym uroczym zakątku Kanady, nazywanym kanadyjskimi Kaszubami, rozciągającym się pomiędzy uroczymi miasteczkami Barry’s Bay, Wilno i oczywiście moim Combermere. Ten unikalny i niepowtarzalny rejon Kanady jest do złudzenia podobny do rejonu Kaszub w Polsce, ze strumykami i rzeczkami wijącymi się wśród leśnych wzgórz i pagórków, z niebieską tonią czystych i nieskażonych jezior, lasami z wiekowymi sosnami pachnącymi żywicą, złocistymi klonami, lasami pełnymi najrozmaitszych zwierząt.

Miałem honor i zaszczyt spotkać wielu Kaszubów, potomków pierwszych osadników z połowy XIX wieku, którzy przybyli tu z dalekiego, europejskiego kraju, aby właśnie w tym miejscu Kanady zbudować swój dom. Ci ludzie, ich determinacja, duma, uczciwość i pracowitość, honor, ich niezachwiana wiara i nade wszystko miłość dla Matki Bożej Niepokalanej były dla mnie inspiracją, żeby napisać te ikony – Matkę Boską Kaszubską, która jest udekorowana kaszubskimi motywami zdobniczymi. Jest to ikona jedyna w swoim rodzaju, nie ma takiej drugiej na świecie”.

Ekspozycję wzbogacała projekcja filmu „Kaszubi kanadyjscy” w reżyserii Henryka Bartuła – gdańszczanina z Ontario.

Wystawa powstała z inspiracji i przy współudziale prof. Józefa Borzyszkowskiego, przede wszystkim na bazie jego bogatego archiwum i kolekcji kanadyjskich pamiątek. Ekspozowane są również unikatowe dzieła i pamiątki użyczone przez ks. infułata Stanisława Bogdanowicza, Wandę Żelazowską, Henryka Bartułę, Petera von Lipinsky’ego, Henryka Solskiego oraz Instytut Kaszubski i Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej w Wejherowie.

Ekspozycja czynna była do końca listopada 2008 roku, a jej komisarzem... Janina Kurowska.